

Ressam Vasıf'ın Gizli Aşkılar Tarihi

Çolpan Ay

Murat Gülsoy geçtiğimiz günlerde yeni romanıyla okurlarını selamladı. Gülsoy yeni romanında bizleri Ressam Vasıf Yelda'nın hayat hikâyesine ortak ediyor. Roman, Vasıf Yelda ile yapılan bir nehir söyleşi ile başlıyor ve romanın kurgusu bu nehir söyleşi ile beraber akmaya devam ediyor. Roman sona erdiğinde ise söyleşi de nihayete ermiş oluyor. Kitapta söyleşiyi yapan kişinin ismini (Halit Bey) bilsek de Gülsoy, soruları okurdan gizliyor. Roman boyunca soruların olduğu bölümleri üç noktalarla kapatıyor. Bu durum okurun Vasıf'ın cevaplarına

göre kendi suallerini yazmasına imkân veriyor. İlerleyen sayfalarda okur, bu boşlukları kendi doldurarak âdeta Halit Bey'in yerini alıyor. Böylece roman okur tarafından tamamlanmış oluyor. Bu tekniğin, özellikle günümüzde dikkat dağınıklığı ve odaklanma sorunları yaşayan okurları yakalamada başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Gülsoy, Vasıf ile yapılan bu nehir söyleşide insan zihninin karmaşıklığını da unutmuyor. Özellikle Vasıf Bey'in cevaplarını okumuyor sanki dinliyoruz. Yaşlı ressamın kimi noktalarda konudan uzaklaştığını, anılarında kaybolduğuna da şahit oluyoruz. Bu anlarda Halit Bey, gerekli müdahalelerde bulunarak Vasıf'ı tekrar konuya geri döndürüyor.

Kitabın belgesel roman olarak adlandırılmasının tek nedeni Vasıf Yelda'nın hayat hikâyesine odaklanması değil. Vasıf, Osmanlı'nın son dönemlerinde doğan hem eski İstanbul'u hem I. Dünya Savaşı'nı hem de Cumhuriyet devrini görmüş birisi. Onun hikâyesi aynı zamanda yaşadığı toplumun ve İstanbul'un da hikâyesi. İstanbul, Vasıf için bir dekordan çok daha ötesi. O yüzden İstanbul'un değişimi onun hayatına doğrudan sirayet ediyor. Tabii söyleşiye yansıyan bu değişimler de İstanbul'un çeşitli çehrelerini de gün yüzüne çıkartıyor.

Gülsoy'un bu romanında Vasıf'la beraber dönemin önemli res-

samlarına, gruplarına ve simalarına da bir nebze olsun yaklaşıyoruz. Onlarla şehrin kültür hayatına ve sanatına dahil oluyoruz. *Ressam Vasıf'ın Gizli Aşkılar Tarihi*'nin, Gülsoy'un kendi külliyatı içerisinde ayrı bir yeri olacağına inanıyorum.

Murat Gülsoy, Ressam Vasıf'ın Gizli Aşkılar Tarihi, İstanbul: Can Yayınları, 319 sayfa.

Dile Gelen Pirinç Hanı Bir Mezeci Çırağının Gördükleri

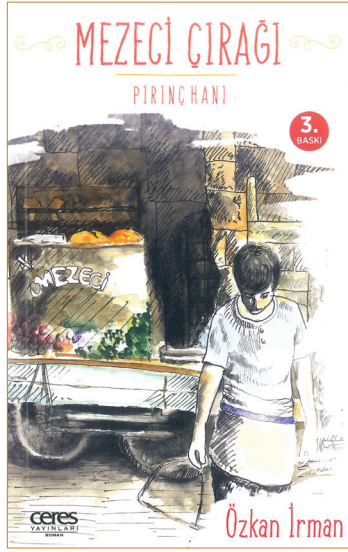
İsmail Alper Kumsar

Mimari yapılar, tarihin ta-nıklarındır. Duvarlarında, revaklarında, kapılarında, kemerlerinde, kubbelerinde yüzlerce, binlerce yılın izlerini taşırlar. Nice gözler gezinmiştir duvarlarında, nice eller dokunmuştur kapı tokmaklarına; nice görklü sevdalara, nice derin hüznünlere, nice yakıcı ayrılıklara şahitlik etmişlerdir. Ne çare ki dilleri yoktur. 600 yıllık bir Osmanlı hanının ortasındaki çınarın gölgesine oturup çayınızı yudumlarken sadece hayal edersiniz. O yapının içinde soluk alıp vermiş kişilerin "insan sıcaklığını" hissettiren pek az şey kalmıştır geriye. Hele ki bizim gibi kişisel tarihini yazmayı önemsemeyen; hatıra, günlük türünden yazılara pek rağbet etmeyen toplumların ellerinde soğuk, resmî arşiv belge-

lerinden başka pek bir şey bulunmaz. Ne bileyim Bursa Ulu Cami imamı Karahıdırlızâde Halil Efendi'nin günlüğü, Kapalı Çarşı esnaflarından Mehmed Arif Ağa'nın 300 yıl öncesine dair hatıraları, bir Mevlevi dervişin tekkedeki günlük hayatından söz eden iki satır mektubu tarihi yapıları bakımımızı değiştirmeyi miydi?

İnsan kendini ancak bir başka insanda tanıyor. İşte tam da bu sebeple atalarımızın günlük yaşamına dair bir iz, bir yazı, bir hatıra arıyoruz. İş adamı Özkan İrman, kendinden sonra gelecek nesillerin geçmişle daha kolay bağ kurabilmesi, tecrübelerin zaman dehlizlerinde buharlaşmaması için yazdığı yirmi civarında kitapla kişisel bir tarih inşa etmiş. Hemen tamamını hatıralarından, tanıdığı insanlardan, önem verdiği eşyalardan ilhamla yazdığı bu kitaplarda hayatı iliklerine kadar hissetmiş bir insan var. Zannederim *Kutadgu Bilig*'de şöyle bir cümle okumuştum: "İnsan, kalbini eline alıp utanmadan dolaşabilmelidir." İrman, kalbini eline almış insanlar arasında dolaştırıyor. Şiirle, hikâyeye, hatıra, romanla, mektupla hatta sinema filmi ile insanları kendi hayat yolculuğuna şahit olmaya çağırıyor.

2017 yılında aynı isimle filme de aktarılan *Mezeci Çırağı -Pirinç Hanı-* İrman'ın yirmi kitaplık kütüphanesinde nirengi noktasını teşkil ediyor sanırım. Yazarın çocukluk yıllarından sökün edip gelen hayal ile gerçek arasında 96 sayfalık bir roman... Kitap, 1970'li yıllardaki Pirinç Hanı'ndaki derme çatma binalarda ekme parası derdine düşmüş esnafın yoksulluk, çaresizlik, garipliklerle örülü hikâyelerinden oluşuyor. Yazının başında "tarihin tanığı" diye nitelendirdiğimiz bir

mimari yapı bu kitapta soluk alıp vermeye başlıyor. En ağır işlerin, en zor şartlar altında icra edildiği kendi içinde kapalı bir dünya... Dökümcüler, kunduracılar, sayacılar, kalıpcılar...

Tüm hikâye, Mezeci İsmail Hakkı'nın oğlu -aynı zamanda çırağı- tarafından naklediliyor. "Han"ın bütün girdisine çıktısına hâkim, herkesin her türlü sırrını bilen bu çocuk, olayları bir kamera titizliği ile kaydediyor. Küçük taburede oturup Zagor okurken bir kulağı da gelecekte anlatacağı hikâyeyi kayıt altına almakla meşgul. Mezeciye sırrını açan esnaf, köşede ilgisizmiş gibi duran bir çift kulak tarafından dinlendiğinin farkında değil, istikbalde yazılacak bir romanın kahramanı olacağı ise muhtemelen aklının ucundan bile geçmiyor. Hayal dünyası epey geniş olduğu fark edilen bu çırak, zaman zaman kovboy filmlerinden aldığı ilhamla hikâyeler kurguluyor; tahtadan uydurulmuş tabanca, tüfek ve bıçaklarla serüvenden serüvene koşuyor.

Kitap, tek kahramanın hikâyesini öne çıkarmaktan çok okuru bir atmosferin içine çekmeye

çalışıyor. Bu atmosfer içinde irili ufaklı pek çok hikâye var: Deşkel Mustafa'nın münasebetsizlikleri, aynı kıza âşık olup gırtlak gırtlığa gelen Kula Recep ile Halil'in hazin sonu, kumara müptela Metin'in yürek yakan macerası hep bir dekoru tamamlıyor: Pirinç Hanı'nın 70'li yıllardaki havası... Bursa'nın Pirinç Hanı'nı bu kitabı okuduktan sonra gezdiğinizde her köşesinde ayrı bir hatıra bulacaksınız.

Mezeci çırağı, Pirinç Han'ın sessiz tanığı. Özkan İrman, şimdilerde Bursa'da yaşıyor. Büyükcü bir şirketin yöneticisi... Kendini, vatanına karşı sorumlu hissediyor. Zaman zaman üniversitelerde hayatını anlatıyor. Geleceğinden kaygı duyan gençlere, mezeci çıraklığından şirket patronluğuna uzanan hayat hikâyesiyle ümit aşıyor. "Bizden bir şey olmaz." sözüne kulak tıkamış, "Toparlanın gitmiyoruz." diyor.

Özkan İrman, *Mezeci Çırağı*, İstanbul: Ceres Yayınları, 96 sayfa.

Yollarda Hüzün Bizi Bekler

Funda Özsoy E.

İsmail Zorba'nın, ruhuna sirayet ettiği ve derin nefeslerle soluduğu güzel şehir Muğla'yı anlattığı "Kırksekiz'in Yediverenleri" adıyla kitaplaşan denemelerini okumuştum. Dili dantel gibi dokuyan, kelimelere ruh üfleyen ince üslubuyla her yazdığı okunan yazarlardan İsmail Zorba. Bu sefer bir hikâye kitabı var elimde: *Yollarda Hüzün Bizi Bekler*.

Yazarın ifadesiyle bu "yarım kalmış hikâyeler"de de aynı dil işçiliğini görmek mutlu etti beni. Okurun bizzat tamamlaması adına ucu açık bırakılmış hikâyeler